

ΑΡΧΑΙΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1

α)

1. Λάθος
2. Σωστό
3. Σωστό
4. Λάθος
5. Σωστό

β)

1. ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα·
2. ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν,
3. ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὖροι,
4. τῷ δὲ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν
5. δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται

B1

Ο Επιμηθέας είναι αυτός που, όπως δηλώνει και το όνομά του (σύνθετο από τις λέξεις ἐπί + μῆδος), σκέφτεται μετά την εκτέλεση μιας ενέργειας και βρίσκεται αντιμέτωπος με τις συνέπειές της. Είναι «ἀμαρτίνος» ή «ὀψίνος». Ο Πρωταγόρας λέει πως «ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο.» Θα μπορούσαμε, λοιπόν, κάλλιστα να τον χαρακτηρίσουμε αστόχαστο, απερίσκεπτο, επιπόλαιο, παρορμητικό. Στον μύθο του Πρωταγόρα παρουσιάζεται λόγω απρονοησίας να εξαντλεί όλα τα εφόδια στα ζώα και να αφήνει τον άνθρωπο εντελώς αβοήθητο και ανυπεράσπιστο, χωρίς κάποια σωματική δύναμη, εκτεθειμένο στις μεταβολές του καιρού και εύκολο θύμα για τα άγρια ζώα.

B2

«**ἔντεχνος σοφία**»: το επίθετο «ἔντεχνος» υποδηλώνει αυτόν που είναι μέσα στα όρια της τέχνης, τον έμπειρο, τον επιδέξιο. Στη φράση «ἔντεχνος σοφία», η λέξη «σοφία» υποδηλώνει τη σοφία που εμπεριέχει την τέχνη, τη σοφία που συμπορεύεται με την τέχνη, τις τεχνικές γνώσεις. Αρχικά η έννοια της σοφίας έχει κυρίως να κάνει με τη δεξιότητα και την εμπειρία σε κάποια τέχνη, την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη μεταλλουργία, την ιατρική, κ.τ.λ. Ο προσδιορισμός «ἔντεχνος» επιτρέπει εδώ στον Πρωταγόρα να διευκρινίσει, επομένως, πως αυτού του είδους τη σοφία εννοεί και όχι αυτή που συνδέουμε με τη γνώση των επιστημών και τη φιλοσοφία, δηλαδή τις θεωρητικές γνώσεις. Ως προς τις καλές τέχνες, η έντεχνη σοφία δεν σχετίζεται με τη σύλληψη της ιδέας ενός καλλιτεχνικού έργου, αλλά με την αναγκαιότητα χρήσης τεχνικών γνώσεων και εργαλείων για τη δημιουργία κάποιων από αυτά (πχ. Αρχιτεκτονική, γλυπτική).

Κατανοούμε, λοιπόν, τον όρο ως **τεχνογνωσία**, η οποία επιτρέπει στον άνθρωπο να προβεί σε επινοήσεις και εφαρμογές σωτήριες για τη ζωή του που προωθούν την εν γένει παρουσία του στον κόσμο. Ειδικότερα, η τεχνογνωσία συνδέεται με τις **τεχνικές δεξιότητες** και την **κατασκευαστική ικανότητα** του ανθρώπου. Αυτό

σημαίνει ότι ο άνθρωπος είναι σε θέση να συλλάβει και να οργανώσει τη διαδικασία της **εργασίας**, η οποία συμπυκνώνει με τον καλύτερο τρόπο το άλμα του πρώην, απλώς «ζωικού οργανισμού» σε ήδη άνθρωπο που αποδεσμεύεται σταδιακά από τις αλυσίδες της βιολογικής νομοτέλειας και προ-νοεί για τις επόμενες στιγμές της ζωής του. Συνδεδεμένη με τη διαδικασία της εργασίας είναι η **διαδικασία κατασκευής και επινοήσης, καλλιέργειας και αγωγής**. Με την κατασκευαστική και επινοητική ικανότητα ο άνθρωπος δίνει υπόσταση στους σχεδιασμούς του και τα ευρήματα του νου του, κατασκευάζοντας σπίτια, σκεύη, εργαλεία, όπλα, αλλά και προβαίνει σε επινοήσεις συμβολικών συστημάτων όπως η γλώσσα, η γραφή, η αρίθμηση, που διευρύνουν τα όρια της ελευθερίας του σε σχέση με τη βιολογική αιτιότητα. Με την καλλιέργεια (γης, γραμμάτων, τεχνών και καλών τεχνών) και την αγωγή διαμορφώνει σκόπιμα τις προϋποθέσεις για παραγωγή έργων και μέσων και για νέες δημιουργίες μέσα από την αξιοποίηση εργαλείων και γνώσεων τεχνικής. Όμως, η συνολική διαδικασία γίνεται συγχρόνως και τρόπος αγωγής της φύσης του, τρόπος εξέλιξης και διαμόρφωσής του, καθώς περιέρχεται στη θέση να ελέγξει τα πάθη του, να τιθασεύσει το ένστικτο και να οργανώσει τις άμυνες του εαυτού του στον αγώνα επιβίωσης.

Τα δώρα του Προμηθέα συνετέλεσαν στο να αποκτήσει ο άνθρωπος «**την περι τὸν βίον σοφίαν**», χρήσιμες δηλαδή γνώσεις, προκειμένου να αντισταθμίσει τις ελλείψεις των εφοδίων που είχαν δοθεί στα υπόλοιπα έμβια όντα. Ο Πρωταγόρας όμως θεωρεί σκόπιμο να αναφέρει στο σημείο αυτό της αφήγησης ότι ο Προμηθέας δεν μπόρεσε να δώσει στους ανθρώπους την πολιτική τέχνη, το υψηλότερο και καλύτερο δώρο, φυλαγμένο από τον ίδιο τον Δία, αλλά με την πράξη κλοπής περιορίστηκε στο δώρο της τεχνογνωσίας, ευεργετικό βέβαια, αλλά κατώτερο. Γίνεται σαφές ότι η πολιτική τέχνη είναι ανώτερη κατάκτηση, η οποία στον μύθο χαρακτηρίζει την κοινότητα των θεών και όχι των ανθρώπων, και αποτελεί στοιχείο εξουσίας του Δία απέναντι στους άλλους θεούς και τον κόσμο. Η παρουσίασή τους ως δώρων των θεών και όχι ως ανακαλύψεων του ανθρώπου μπορεί να θεωρηθεί και ως ένδειξη σεβασμού προς αυτούς και προσπάθεια αποφυγής ύβρης εκ μέρους των ανθρώπων.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η άποψη που συνάγεται από τον μύθο και αποδίδεται στον Πρωταγόρα ότι στην προϊστορία του ανθρώπινου γένους προηγήθηκε η κατάκτηση τεχνικής πρόσφορης για τον βιοπορισμό του και ακολούθησε η κατάκτηση της πολιτικής τέχνης. Άρα η κατάκτηση της τεχνικής από τον άνθρωπο, που χαρακτηρίζεται σαν τιτανική πράξη κλοπής, συνέβη σε μια πρώιμη φάση, προκοινωνική και δείχνει τις τότε δυνατότητες του ανθρώπινου πνεύματος. Αντίθετα, η πολιτική ήταν ακόμη απρόσιτη σχεδόν στο ανθρώπινο πνεύμα και κατακτήθηκε σε υστερότερη στιγμή της ιστορίας του ανθρώπου και αφού είχαν διαμορφωθεί οι κατάλληλες συνθήκες.

B3

- α) Σωστό
- β) Σωστό
- γ) Λάθος
- δ) Σωστό
- ε) Λάθος

B4

- είμαρμένη-μερίδιο
- ξζιέναι-εισιτήριο
- ἔσχεν-σχήμα
- κλέπτει-κλεψύδρα
- λαθών-λήθη

B5

Οι απόψεις που διατυπώνονται στον μύθο του Πρωταγόρα και στο απόσπασμα του Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου συμφωνούν μεταξύ τους όσον αφορά την εξέλιξη της ανθρώπινης κοινωνίας. Παρουσιάζουν δηλαδή τον ανθρώπινο πολιτισμό ως αποτέλεσμα μιας επίπονης και συνεχούς πορείας προς την πρόοδο, κατά την οποία ο άνθρωπος κατάφερε να ξεπεράσει μια κατάσταση δυστυχίας, φόβου και ανέχειας.

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα του Προμηθέα Δεσμώτη ο πρωταγωνιστής παρουσιάζει τα δώρα που πρόσφερε στον άνθρωπο και ισχυρίζεται πως τον δίδαξε όλες τις τέχνες: τη Λογική, την Αρχιτεκτονική, την Αστρονομία, τα Μαθηματικά, τη Γλώσσα, την Ιστορία, τη Γεωργία, τη Ναυτιλία, την Ιατρική, τη Φαρμακολογία, τη Μαντική και τη Μεταλλοτεχνία. Χωρίς να καθορίζει με σαφήνεια ποια τέχνη δημιούργησε πρώτη και ποια δεύτερη, ο Προμηθέας αναφέρεται σε όλες εκείνες τις πρακτικές και θεωρητικές τέχνες και επιστήμες που συνέβαλαν αποφασιστικά στην υλική, πνευματική και ηθική εξύψωση του ανθρώπου και παρουσιάζεται ως ο μεγάλος δάσκαλος και ευεργέτης της ανθρωπότητας.

Ο μύθος που παρουσιάζει ο Πρωταγόρας στον ομώνυμο διάλογο προχωράει ένα βήμα παραπέρα. Παρουσιάζει τα αποτελέσματα της παρέμβασης του Προμηθέα υπέρ του ανθρώπου και αναγνωρίζει τη συνεισφορά του στον ανθρώπινο πολιτισμό. Χάρη στη φωτιά ο άνθρωπος βελτίωσε τις συνθήκες της καθημερινής ζωής του, απέκτησε γλωσσικό εκφραστικό όργανο, επινόησε τρόπους ένδυσης, έφτιαξε υποδήματα, εξασφάλισε τροφή από τη γη. Ωστόσο η έλλειψη της πολιτικής αρετής, η άγνοια της πολιτικής τέχνης, του στερούσε τη δυνατότητα της κοινωνικής συμβίωσης. Τα μέσα αυτά προσέφερε σε αυτόν ο Δίας, ο οποίος έστειλε τον Ερμή, για να μοιράσει σε όλους τους ανθρώπους την *αιδώ* και τη *δίκη*. Έτσι, απέτρεψε τον κίνδυνο αφανισμού του ανθρώπινου γένους και κατέστησε δυνατή και ακίνδυνη την κοινωνική συμβίωση των ανθρώπων (η προσφορά αυτή του Δία δεν αναφέρεται καθόλου από τον Αισχύλο).

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Γ1.**

Εγώ, λοιπόν, είμαι απλός άνθρωπος, ξέρω όμως ότι αφενός είναι πολύ καλύτερο να μάθει κανείς το σωστό με βάση την ίδια τη φύση του, αφετέρου να διδαχθεί από όσους γνωρίζουν αληθινά κάτι σωστό και όχι από όσους κατέχουν την τέχνη της εξαπάτησης. Ίσως, λοιπόν, ως προς τα λόγια μου να μη μιλάω με σοφιστείες· διότι δεν αποζητώ αυτό·

Γ2.

Ο Ξενοφών κατηγορεί τους σοφιστές διότι μολονότι ισχυρίζονται ότι οδηγούν τους νέους στην αρετή κάνουν το αντίθετο. Τονίζει πως δεν έχει δει κάποιον τον οποίο να έκαναν αυτοί ενάρετο, ούτε προσφέρουν συγγράμματα τα οποία κατ' ανάγκη δημιουργούν ενάρετους ανθρώπους, αλλά έχουν γράψει πολλά για ανούσια θέματα, τα οποία προκαλούν στους νέους απολαύσεις χωρίς περιεχόμενο και καμιά αρετή δεν εμπεριέχουν. Η ελπίδα που τρέφουν μάταια κάποιοι ότι θα μάθουν κάτι από αυτούς είναι απλώς χάσιμο χρόνου και εμπόδιο από άλλα χρήσιμα πράγματα και

κακή εκπαίδευση. Τους μέμφεται, λοιπόν, για μεγάλα αδικήματα με τρόπο οξύ-συγκεκριμένα για όσα γράφουν, καθώς το ύφος τους είναι εξεζητημένο, ενώ δεν διαθέτουν κανένα απολύτως αξιοσύστατο απόφθεγμα, το οποίο θα εκπαίδευε τους νεότερους με σκοπό την απόκτηση της αρετής.

Γ3.α.

- άνδρα-άνδρας
- ὄντιν'(α)-οὔστινας
- γράμματα-γράμμα
- ὦν-οὔ

Γ3.β.

ἔωράκαμεν-ἴδωμεν
ἐποίησαν-ποιήσωσι(ν)
παρέχονται- παρὰσχωσι(ν)

Γ4.α.

Υπόθεση: εἰ καλῶς ἔχοιεν (εἰ+Ευκτική)
Απόδοση: ὀνόματα μὲν γὰρ οὐκ ἂν παιδεύσειε, γνῶμαι δέ (Δυνητική Ευκτική)
Πρόκειται για ἓναν υποθετικό λόγο απλό, ανεξάρτητο που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

Προσδοκώμενο: ἐάν καλῶς ἔχωσιν, ὀνόματα μὲν γὰρ οὐ παιδεύσει, γνῶμαι δέ

Γ4.β.

Πρόκειται για παθητική σύνταξη. Εντοπίζεται και Αττική σύνταξη (πολλά γέγραπται)
Αὐτοί γεγράφασι πολλά.